

А. С. Смірновкандидат медичних наук, доцент,
докторантДніпровського державного
університету внутрішніх справ
ORCID ID: 0009-0006-5599-0939

ПОНЯТТЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОРУПЦІЙНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В НЕВИРОБНИЧІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

У статті здійснено дослідження поняття кримінологічної характеристики корупційної злочинності в невиробничій сфері України. Дослідження базувалося на доктринальних положеннях кримінології, з приводу того, що кримінологічна характеристика є складовим та системоутворюючим елементом предмету кримінологічної науки. Зокрема, кримінологічна характеристика слугує інструментом для здійснення досліджень, щодо з'ясування закономірностей злочинних проявів.

В ході дослідження було встановлено, що кримінологічна характеристика корупції в невиробничій сфері України надає можливість встановити особливості та закономірності вчинення кримінальних правопорушень які їй характерні. Зазначено, що дослідження кримінологічної характеристики корупції в невиробничій сфері України може позитивно вплинути на боротьбу з корупцією в цілому, зокрема шляхом розробки ефективної системи запобігання їй.

Автором також зосереджено увагу на тому, що варто диференціювати кримінологічну характеристику окремого кримінального правопорушення, кримінальну характеристику окремого виду кримінальних правопорушень та кримінальну характеристику злочинності. Окреслена диференціація кримінологічної характеристики зумовлюється необхідністю всебічного аналізу та формування заходів щодо профілактики злочинності.

Поряд із цим, кримінологічна характеристика злочинності має зосереджуватися на аналізі фактичного стану, структури та динаміки злочинності. Разом із тим, автор не підтримує тезу, що детермінанти злочинності та заходи протидії виходять за межі дослідження кримінологічної характеристики злочинності.

Говорячи про вузький підхід що розуміння кримінологічної характеристики злочинності, автор наголошує увагу на тому, що доцільно зосереджуватися на описі конкретних статистичних і кількісних показників, які надають можливість проведення аналізу злочинності як соціального явища. Проте, на думку автора, саме розширений підхід до визначення поняття кримінологічної характеристики задовольняє потреби глибокого аналізу злочинності, ураховуючи чинники, особу злочинця та взаємопов'язану з нею особу жертви від кримінального правопорушення.

Таким чином, на думку автора кримінологічна характеристика корупції в невиробничій сфері України – це комплексна сукупність кількісно-якісних показників (інформація про рівень, структуру, динаміку, географію, латентність та ціну злочинності), відомості про особистість злочинця, а також особистість жертви, причини (детермінанти) і умови, які сприяли вчиненню характерного виду кримінальних правопорушень для невиробничої сфери України.

Ключові слова: невиробнича сфера, сфера послуг, корупція, корупційна злочинність, кримінологічна характеристика.

Постановка проблеми. На сьогодні корупційна злочинність глибоко проникла в усі сфери нашого життя, не виключення стала і невиробнича сфера України. Від корупційних проявів потерпають сфера освіти, медицини, соціаль-

ного, пенсійного забезпечення, фізичної культури, туризму, культури, науки адміністративних і фінансових послуги тощо. Кримінологічна характеристика є складовим та системоутворюючим елементом предмету кримінологічної

науки. Зокрема, кримінологічна характеристика слугує інструментом для здійснення досліджень, щодо з'ясування закономірностей злочинних проявів.

Поміж цього, варто взяти на увагу зауваження які робить А.П. Закалюк стосовно цього питання. Зокрема, автор констатує, що стосовно належності до предмета певної науки і відповідної видової характеристики деяких різних елементів (аспектів) одного явища, зокрема суспільної небезпечності, можуть мати місце два варіанти, за якими вони: а) належать до предмета одної з різних наук, кримінального права або кримінології, і відповідно, до різних характеристик виду кримінальних правопорушень – кримінально-правової чи кримінологічної; б) одночасно є складовими елементами предметів різних наук: і кримінального права, і кримінології, що знаходить відображення у відповідних галузевих характеристиках виду кримінальних правопорушень. Віднесення певних (не всіх, наголошує автор) особливостей суспільної небезпечності виду кримінальних правопорушень до певної, зокрема кримінально-правової його характеристики, зовсім не означає однозначної необхідності подібного приєднання інших її особливостей, що належать до предмета інших наук, як кримінології [1, с. 15].

Ба більше, у цьому контексті набуває важливості дослідження поняття кримінологічної характеристики, яка в свою чергу уособлює найбільш важливі ознаки окремих кримінальних правопорушень або групи.

Дослідження феномену корупційної злочинності в невинробничій сфері України здійснювали: А.В. Андрушко, Д.О. Анісімов, К.А. Бабенко, В.С. Березняк, О.І. Білик, О.С. Бондаренко, А.А. Буравська, М.В. Буряк, В.Г. Герасименко, О.А. Гритенко, Н.Г. Діденко, О.О. Дриголь, Н.О. Жукова, Б.Б. Коваль, М.В. Кондрашова, С.Ж. Лазаренко, І.Б. Медичкий, В.І. Мельниченко, О.Л. Михайлюк, І.А. Нестерова, О.В. Новікова, Н.М. Овчаренко, Т.П. Панченко, О.О. Пищуліна, Р.М. Резнік, А.В. Стаднік, О.Г. Хрімль, В.В. Шаблистий, О.С. Юнін та інші. Проте, автори не зосереджували свою увагу на дослідженні сутності поняття кримінологічної характеристики корупційної злочинності в невинробничій сфері України.

Мета статті полягає у дослідженні поняття кримінологічної характеристики невинробничої сфери України.

Виклад основного матеріалу. О.В. Маміна зазначає, що категорія «кримінологічна харак-

теристика» часто використовується в наукових дослідженнях. Її значення важко переоцінити. Кримінологічна характеристика окремих видів кримінальних правопорушень є невід'ємною складовою сучасних навчальних підручників, посібників та дисертаційних досліджень. Практична її цінність очевидна під час розгляду окремих складових для вирішення питань протидії злочинності. Описане в повній мірі стосується змісту кримінологічної характеристики неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником. Проте, на сьогоднішній час відсутнє його чітке визначення [2, с. 163].

Так, О.В. Тихонова зазначає, що загалом у розумінні змісту кримінологічної характеристики погляди науковців можна об'єднати у дві великі групи – ті, хто пропонують скорочений перелік складових, які містять показники математичного характеру, та ті, хто пропонують розширений перелік, у якому до математичних показників додаються детермінаційні та попереджувально-значущі ознаки. Авторка в свою чергу, сприймаючи кримінологічну характеристику як сукупність певних статистичних показників, які ілюструють тенденції злочинних явищ, наголошує на необхідності побудови ретроспективної моделі певного виду злочинності та побудови її ретроспективної моделі. І лише за результатами аналізу якісних показників, які можна отримати при вивченні матеріалів кримінальних проваджень, судових рішень, вироків тощо, думок фахівців та інших джерел інформаційної та їх імплементації з математичними моделями можна виявити ті або інші детермінанти, які притаманні певній динаміці. Науковець переконана, що запропонований підхід дозволяє виявити тенденції, які у минулому спостерігались у певній сфері суспільного життя, та на підставі отриманих результатів з використанням наявного математичного інструментарію побудувати прогнозовані показники на майбутнє. А також визначити ті сегменти, які потребують найбільшого запобіжного впливу та які є найменш вразливими до наявних кримінальних загроз [3, с. 248].

О.В. Маміна в свою чергу також погоджується з тим, що в кримінологічній науці існують різні підходи з приводу встановлення змісту поняття кримінологічної характеристики злочинності. На її думку, спільними для них є опис характерних рис злочинності через кількісних і якісних показники. Відмінними – відомості про особистість злочинця, детермінанти та попередження. Дані про особистість злочинця, як складова

характеристики, може мати місце при визначенні конкретного роду або виду кримінального правопорушення. Так, на думку авторки до кримінологічної характеристики конкретного кримінального правопорушення слід відносити визначення найбільш істотних його особливостей, якостей, ознак через кількісно-якісні показники (абсолютну кількість кримінальних правопорушень та злочинців, коефіцієнти злочинності (коефіцієнт злочинності інтенсивності та коефіцієнт злочинної активності), динаміку злочинності, структуру злочинності, географію злочинності, її ціну), відомості про особистість злочинця та жертви. Інформацію про останню слід відносити до кримінологічної характеристики тому, що потерпілий нерозривно пов'язаний із особою, яка вчиняє кримінальні правопорушення. З точки зору віктимології, відносини злочинця і жертви тісно пов'язані з суспільно небезпечним діянням. На її думку, на основі розробки цього питання можна розробити прогнози про майбутніх потерпілих, знизити рівень віктимізації, визначити рівень латентності кримінального правопорушення тощо [2, с. 165].

В.В. Пивоваров вбачає доцільність використання, як скороченого так і розширеного підходу до розуміння кримінологічної характеристики залежно від завдань дослідження.

Так, на думку В.В. Пивоварова кримінологічна характеристика включає в себе кількісно-якісні показники досліджуваного виду злочинності в Україні (рівень, структура, динаміка, тенденції подальшого розвитку, оцінка рівня їх латентності), причини й умови, що їх детермінують, характерні риси й особливості осіб правопорушників, які вчиняють кримінальні правопорушення певного виду, заходи загально-соціального й спеціально-кримінологічного їх попередження. Проте, автор наголошує, що під час розгляду кримінологічної характеристики окремого виду злочинності основну увагу слід зосередити саме на статистично значущих показниках цього виду злочинності та особи злочинця, що відбивають їх кількісний і структурний стан (рівень, структуру, динаміку правопорушень, рівень їх латентності, істотні риси і властивості особи злочинця) [4, с. 10].

В такому випадку скорочений підхід можна використовувати для отримання інформації щодо кількісно-структурної характеристика злочинності. А розширений підхід задовольняє потреби глибокого аналізу злочинності, урахування чинників, особи злочинця та безпосередньо заходів профілактики.

В.М. Руфанова та О.О. Титаренко дотримуються розширеного розуміння кримінологічної характеристики. Так, автори зазначають, що кримінологічна характеристика повинна включати аналіз кількісно-якісних показників окремої групи злочинів, кримінологічно значущих груп ознак особи злочинця. Ба більше, науковців вважають, що доцільно включити до кримінологічної характеристики кримінологічних детермінант, які обумовлюють вчинення кримінальних правопорушень, оскільки вони допомагають зрозуміти сутність та соціальну природу кримінальних правопорушень, а також встановити кореляційний зв'язок між соціальними, економічними, політичними, організаційно-управлінськими причинами та умовами вчинення конкретних кримінальних правопорушень. Адже саме на підставі отриманого уявлення про стан вчинення кримінальних правопорушень, їх детермінанти виникає можливість визначити найбільш достовірні та ефективні в конкретних умовах заходи запобігання кримінальним правопорушенням. Спираючись на це, науковців зазначають, що кримінологічна характеристика – це опис найбільш значущих властивостей таких кримінальних правопорушень, які мають значення для наукового розуміння детермінант та розробки заходів їх запобігання. За допомогою кримінологічних прийомів, засобів та методів можна дослідити причини та умови, які обумовлюють вчинення кримінальних правопорушень, запропонувати систему заходів загально-соціального та спеціально-кримінологічного запобігання [5, с. 23–24].

На думку А.С. Лукаш кримінологічна характеристика собою становить відомості про рівень, коефіцієнти, структуру й динаміку кримінальних правопорушень, опис особистості тих, хто їх учиняє, мотиви й цілі їх злочинної поведінки, а також характеристики особистості потерпілої особи, особливостей її поведінки й дані про латентність [6, с. 8].

В ході дослідження кримінологічної характеристики та запобігання злочинам проти моральності С.Г. Кулик [7, с. 46] спробував поставити під сумнів необхідності та доцільності включення до кримінологічної характеристики детермінантів кримінальних правопорушень, зокрема причин та умов.

В такому випадку на думку автора кримінологічна характеристика має охоплювати кількісні та якісні показники, а також характеристику осіб тих, хто їх вчиняє, мотивів і цілей їх злочинної поведінки. Проте, якщо відійти від цієї

дискусії, і повернутись до загальноприйнятого розуміння кримінальної характеристики, то на думку С.Г. Кулик кримінологічна характеристика повинна включати характеристику кількісно-якісних показників, а саме: рівень, коефіцієнти, структуру та динаміку даної категорії суспільно небезпечних діянь, кримінологічних аналіз особи, яка вчиняє кримінальне правопорушення, дані про латентність та її причини, а також аналіз детермінантів, зокрема причин та умов вчинення кримінальних правопорушень даної групи. При цьому, інформаційну основу, на думку автора, складають відомості, що містяться в державній звітності про злочинність та судимість в Україні [7, с. 47].

А.С. Негода кримінологічну характеристику визначає як сукупність достатньої інформації про визначену групу кримінальних правопорушень або конкретне суспільно-небезпечне діяння, яка використовується для здійснення запобіжного впливу на осіб, схильних до вчинення кримінального правопорушення. На думку автора при такому розумінні з'являється можливість отримати інформацію про кількісно-якісні показники, детермінанти (причини та умови), особистість злочинця. І варто зупинятися на початкових даних про злочинність, а робота з протидії їй повинна виступати самостійним елементом і не охоплюватися поняттям кримінологічної характеристики [8, с. 194].

Також вартими уваги, в цьому напрямку дослідження, є висновки зроблені Д.С. Мельником та Б.Д. Леоновим стосовно розуміння та тлумачення поняття та змісту кримінологічної характеристики.

Так, науковці зазначають, що кримінологічна характеристика будь-якого виду кримінальних правопорушень дає можливість встановити їх особливостей, показати, які підвиди протиправної поведінки є найбільш розповсюдженими і небезпечними, та відповідно до цього здійснювати діяльність із запобігання. Така характеристика є стрижнем дослідження, яка покликана вказати на істотні показники, та базою для розроблення і реалізації заходів запобігання певному виду кримінальних правопорушень та явищу злочинності загалом. Виходячи з цього, науковці наголошують, що кримінологічна характеристика має включати низку складових (елементів), перша група з яких повинна охоплювати наступні кількісно-якісні показники: 1) відомості про абсолютну кількість злочинів досліджуваного виду, вчинених на певній території протягом певного періоду часу, зафік-

совану в офіційних документах, та фактичну поширеність, а також осіб, які їх вчинили (обсяг); 2) частку фінансування злочинності в загальній структурі злочинності – співвідношення кількості кримінальних правопорушень, вчинених на певній території за певний проміжок часу, та осіб, які їх вчинили, до чисельності населення території з розрахунку на 100 або 10 тисяч осіб, які досягли віку кримінальної відповідальності та її зміну протягом окремих проміжків часу (рівень); 3) динаміку (інтенсивність) злочинності, тобто зміни кількості випадків фінансування тероризму протягом визначеного, але досить тривалого періоду; 4) структуру фінансування, тобто співвідношення його видів, форм та способів, структурних елементів до всієї маси фактів вчинення цього виду кримінальних правопорушень в тому чи іншому регіоні за конкретний період; 5) територіальну поширеність злочинності в окремих регіонах України та на різних напрямках державного кордону (географія); 6) ціну фінансування тероризму, тобто розмір шкоди, яку це кримінальне правопорушення завдає суспільству й державі, та його економічні, соціальні, моральні та інші шкідливі наслідки. До другої групи автори включають детермінанти, насамперед які розкривають причини і умови вчинення кримінальних правопорушень, а також взаємозв'язки між ними з огляду на їх важливість для запобігання цьому досліджуваному виду кримінальних правопорушень. Такий підхід, на їх погляд, дає можливість для поглибленого пізнання механізму причинності злочинності. Третя група має розкривати кримінологічні дані щодо типових криміногенних особистісних якостей осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення досліджуваного виду [9, с. 90–91].

На думку В.В. Дем'янова кримінологічна характеристика злочинності обумовлює одержання об'єктивної інформації про рівень, структуру, географію, інтенсивність (у тому числі в регіональному рівні), динаміку та прогнозування кримінальних правопорушень досліджуваного виду, й так само оцінка ступеня прихованості злочинності та її окремих видів і факторів, які її визначають тощо [10, с. 354].

Таким чином, можемо погодитись із М.І. Фіалкою, що переважна більшість розбіжностей, полягає в тому, що кожна з точок зору передбачає різну кількість складових елементів цієї характеристики. При цьому спірність питання точиться навколо предмета дослідження кримінології як науки. Автор наголошує, що в кримі-

нологічній науці певною мірою сформувалася позиція щодо того, що утворює цей предмет. І в цій ситуації до нього відносять: злочинність як соціальне явище, детермінанти злочинності, особистість злочинця та систему протидії злочинності. Це, так би мовити, ті основні елементи, з якими погоджується переважна більшість кримінологів. Певна кількість з них намагається вести до нього свою особисту позицію і тим самим розширює коло дослідження, але вищенаведені елементи становлять основу предмета кримінології як науки. Так, зауважує автор, коли виникає потреба дати кримінологічну характеристику злочинності, не зовсім зрозуміло, на підставі чого окремі науковці поряд з аналізом злочинності як явища починають залучати до цього процесу інші елементи предмета кримінології, а саме детермінанти (причини та умови) злочинності, особистість злочинця та систему протидії злочинності. Тому, погоджуємось із автором, що всі ці елементи хоча і пов'язані зі злочинністю, але мають своє самостійне значення та зміст, і ні в жодному разі не поглинаються злочинністю як явищем. Коли окремі науковці дають кримінологічну характеристику злочинності (видам злочинності), то здійснюють аналіз як детермінантів злочинності, так і система протидії [11, с. 40].

Таким чином, якщо вести мову про вузький підхід до розуміння кримінологічної характеристики злочинності, то варто наголосити увагу на тому, що вони мають зосереджуватися на описі конкретних статистичних і кількісних показників, які надають можливість проведення аналізу злочинності як соціального явища.

Так, В.В. Голіна зазначає, що кримінологічна характеристика злочинності – сукупність статистично відображених ознак злочинності, окремих її видів та якостей особистості злочинців, які використовуються для наукового аналізу. Аналіз кримінологічної характеристики злочинності здійснюється через соціально-демографічні, морально-психологічні, кримінально-правові та кримінологічні ознаки [12, с. 95].

М.І. Фіалка прибічник позиції що кримінологічна характеристика злочинності – це опис характерних рис злочинності як явища, який здійснюється через призму аналізу її кількісно-якісних показників, а саме: абсолютна кількість злочинів та злочинців, коефіцієнти злочинності (коефіцієнт злочинної інтенсивності та коефіцієнт злочинної активності), динаміка злочинності, структура злочинності, географія злочинності та ціна злочинності [11, с. 244]

О.Г. Кулик в свою чергу, вважає, що поняття кримінологічної характеристики мають детально відображати, в першу чергу ознаки, які описують її суть.

Так, автор зазначає, що кримінологічна характеристика становить сукупність усіх її ознак як соціального акту, а саме час, місце, характер діяння, використані способи, засоби, предмет або предмети тощо; ситуацію вчинення (наявність свідків, стан освітлення тощо); характер та розмір заподіяної шкоди (фізичної, матеріальної, моральної); стать, вік, стан на момент вчинення, соціальний статус тощо особи або осіб, які вчинили кримінальне правопорушення; аналогічні дані відносно потерпілого або потерпілих. Поміж цього, науковець зауважує, що це широкий, приблизний перелік ознак, що становлять кримінологічну характеристику кожного конкретного кримінального правопорушення. В реальності він може бути значно меншим, зокрема при виявленні кримінального правопорушення часто відсутня інформація про злочинця, не повністю відомі обставини діяння тощо. Але навіть у скороченому вигляді така сукупність ознак дозволяє визначити сутність даного кримінального правопорушення як соціального акту, оцінити реальний рівень його суспільної небезпечності, ціль та мотиви вчинення [13, с. 90–91].

В підтвердження слів О.Г. Кулика, вітчизняні правники Г.З. Яремко та Н.І. Устрицька зазначають, що кримінологічна характеристика злочинності – це якісно-кількісний опис істотних ознак злочинності певного виду, який розкривається через аналіз основних показників такої [14, с. 14].

Таким чином при дослідженні варто диференціювати кримінологічну характеристику окремого кримінального правопорушення, кримінальну характеристику окремого виду кримінальних правопорушень та кримінальну характеристику злочинності. Окреслена диференціація кримінологічної характеристики зумовлюється необхідністю всебічного аналізу та формування заходів щодо профілактики злочинності.

Поряд із цим, кримінологічна характеристика злочинності має зосереджуватися на аналізі фактичного стану, структури та динаміки злочинності. Детермінанти злочинності та заходи протидії, на думку окремих правників, виходять за межі дослідження кримінологічної характеристики злочинності.

З окресленого вбачається, що з метою розробки ефективних заходів протидії корупції

в невинробничій сфері України виникає зумовлена необхідність дослідження в межах кримінологічної характеристики також причин, умов і латентності. Що свідчить про розширений підхід до розуміння кримінологічної характеристики. На нашу думку, саме широкий підхід до розуміння кримінологічної характеристики корупції в невинробничій сфері України може забезпечити багатофакторний аналіз, що в свою чергу буде сприяти комплексному вирішенню питання проблем корупційної злочинності досліджуваного виду.

Таким чином, можемо погодитись із В.В. Коваленко, що ефективна боротьби з корупцією вимагає наукової концепції її запобігання. Однією з головних засад якої має бути розуміння корупції як соціально обумовленого явища. Запобігання корупційній злочинності потребує вивчення умов, в яких формується і реалізовується антикорупційна стратегія в Україні в сучасний період, оцінки політики держави в цілому напрямі, а також виокремлення кримінологічно значимих проблем застосування конкретних механізмів такого запобігання [15, с. 206].

Отже, можна зробити висновок, що кримінологічна характеристика виступає складовим та системоутворюючим елементом предмету кримінологічної науки. Кримінологічна характеристика корупції в невинробничій сфері України надає можливість встановити особливості та закономірності вчинення кримінальних правопорушень які їй характерні. Вбачається, що дослідження кримінологічної характеристики корупції в невинробничій сфері України може позитивно вплинути на боротьбу з корупцією в цілому, зокрема шляхом розробки ефективної системи запобігання їй.

На нашу думку, саме розширений підхід до визначення поняття кримінологічної характеристики задовольняє потреби глибокого аналізу злочинності, урахувуючи чинники, особу злочинця та взаємопов'язану з нею особу жертви від кримінального правопорушення.

Таким чином, враховуючи вищевикладене, вважаємо, що кримінологічна характеристика корупції в невинробничій сфері України – це комплексна сукупність кількісно-якісних показників (інформація про рівень, структуру, динаміку, географію, латентність та ціну злочинності), відомості про особистість злочинця, а також особистість жертви, причини (детермінанти) і умови, які сприяли вчиненню характерного виду кримінальних правопорушень для невинробничої сфери України.

В подальшій науковій перспективі актуальним є дослідження кількісних та якісних показників корупційної злочинності в невинробничій сфері України.

Список використаних джерел:

1. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. Кн. 2: Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 712 с.
2. Маміна О.В. Поняття кримінологічної характеристики неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником. *Право.ua*. 2022. № 1. С. 164–167. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/376322d2-2a8b-4ab9-a946-5b19684264e6> DOI 10.32782/LAW.UA.2022.25
3. Тихонова О.В. Щодо розуміння категорії «Кримінологічна характеристика». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2014. № 8. С. 246–249.
4. Пивоваров В.В. Податкова і кредитно-фінансова злочинність: кримінологічна характеристика та попередження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2003. 21 с.
5. Руфанова В.М., Титаренко О.О. Запобігання органами внутрішніх справ злочинам, пов'язаним з незаконним використанням бюджетних коштів : монографія. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2012. 200 с.
6. Лукаш А.С. Згвалтування: кримінологічна характеристика, детермінація та їх попередження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2007. 19 с.
7. Кулик С.Г. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти моральності: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Запоріжжя : Класичний приватний ун-т, 2016. 266 с.
8. Негода А.С. Модель кримінологічної характеристики злочинності. *Право і суспільство*. 2020. № 6. С. 190–194.
9. Мельник Д.С., Леонов Б.Д. Поняття та зміст кримінологічної характеристики фінансування тероризму. *Інформація і право*. 2022. № 2 (41). С. 85–93.
10. Дем'янов В.В. Кримінологічна характеристика порушення права екологічної безпеки в Україні. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2019. № 3 (65). С. 351–356.
11. Фіалка М.І. До проблеми визначення змісту терміна «Кримінологічна характеристика злочинності». *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2015. № 1. С. 237–246.

12. Велика українська кримінологічна енциклопедія. У 2 т. Т. 1: А-Л / редкол.: В. В. Сокур-ренко (голова), О. М. Бандурка (співголова) та ін. ; наук. ред. О. М. Литвинов. Харків : «Факт», 2021. 853 [3] с.
13. Кулик О.Г. Кримінологічна характеристика злочинів: поняття та структура. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення* : Матеріали міжвузівського науково-практичного круглого столу (м. Київ, 28 травня 2020 року). Частина 1. Київ : НАВС, 2020. С. 89–92.
14. Яремко Г.З., Устрицька Н.І. Кримінологія : навч.-метод. посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 144 с.
15. Коваленко В.В. Кримінологічна характеристика корупційної злочинності в Україні та запобігання їй. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2020. № (3(9)). С. 206–215. [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2020-3\(9\)206-215](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2020-3(9)206-215)
16. Анісімов Д.О. Сучасні тенденції злочинності у сфері спорту в умовах воєнного стану. *Право і суспільство*. 2024. № 3. С. 399–404.

Smirnov A. S. The concept of criminological characteristics of corruption offences in the non-productive sphere of Ukraine

The article examines the concept of criminological characteristics of corruption offences in the non-productive sphere of Ukraine. The study is based on the doctrinal provisions of criminology, which state that criminological characterisation is a constituent and systemic element of the subject matter of criminological science. In particular, criminological characteristics serve as a tool for conducting research to determine the patterns of criminal manifestations.

The study found that the criminological characteristics of corruption in the non-productive sphere of Ukraine make it possible to establish the peculiarities and patterns of criminal offences which are characteristic of it. It is noted that a study of the criminological characteristics of corruption in the non-productive sphere of Ukraine may have a positive impact on the fight against corruption in general, in particular, by developing an effective system of its prevention.

The author also focuses on the fact that it is necessary to differentiate between the criminological characteristics of a particular criminal offence, the criminal characteristics of a particular type of criminal offence and the criminal characteristics of crime. The outlined differentiation of criminological characteristics is due to the need for a comprehensive analysis and development of crime prevention measures.

At the same time, the criminological characteristics of crime should focus on the analysis of the actual state, structure and dynamics of crime. At the same time, the author does not support the thesis that the determinants of crime and countermeasures go beyond the scope of the study of the criminological characteristics of crime.

Speaking about the narrow approach to understanding the criminological characteristics of crime, the author emphasises that it is advisable to focus on the description of specific statistical and quantitative indicators which enable the analysis of crime as a social phenomenon. However, in the author's opinion, it is an expanded approach to the definition of the concept of criminological characteristics which meets the needs of in-depth analysis of crime, taking into account the factors, the personality of the offender and the interrelated personality of the victim of a criminal offence.

Thus, according to the author, the criminological characteristic of corruption in the non-productive sphere of Ukraine is a complex set of quantitative and qualitative indicators (information on the level, structure, dynamics, geography, latency and cost of crime), information on the identity of the offender, as well as the identity of the victim, the causes (determinants) and conditions which contributed to the commission of a specific type of criminal offence for the non-productive sphere of Ukraine.

Key words: non-productive sphere, service sector, corruption, corruption crime, criminological characteristics.